

რედაქცია: სოლოლაკზე, ბაღის ქუჩაზე, მელიქიშვილის სახლში, № 43
კანტორა რედაქციისა: მელიქიშვილის სტამბაში, ბანოვის ქუჩაზე.

ხელის-მოწერა: მიიღება კანტორაში. ბარეშე მცხოვრებთათვის: ВЪ Типографіи. ВЪ редакціи газ. „Дროба“.

გაზეთის ფასი: მთელის წლისა—8 მან., ნახევარ წლისა—4 მან. და 50 კაპ., ოთხის თვის—3 მან., ერთის თვისა—1 მან.

ყოველ დღე ორშაბათს გარდა

დროება

ცალკე ნომერი ღირს უაზრათ

განცხადება: მიიღება ქართულს, რუსულს, სომხურს და სხვა ენაზე.
ფასი განცხადებისა: დღე ასო-კბით ასოზე—1 კაპ., ასო-შთაწერილით სტრიქონზე—8 კაპ., ჩვეულებრივის ციცეროთი—5 კაპ., პატარა—4 კაპ.

რედაქციას უზღუბა აქვს გაასწოროს და შეამოკლოს დასაბეჭდათ გამოგზავნილი სტატიები. დაუბეჭდელი სტატია ავტორს არ დაუბრუნდება.

ხუთი თვის ხელის-მოწერა

„დროებაზე“

პირველი ავვისტორდამ ვიდრე 1878 წლის პირველ იანვრამდინ

მიიღება თფილისში, „დროების“ რედაქციაში (ბანოვის ქუჩაზე, სტ. მელიქიშვილის სტამბაში). სხვა ქალაქებში „დროების“ აგენტებთან.

ფასი ხუთი თვის გაზეთისა—4 მან.

ჭალაქს გარეშე მცხოვრებთა გაზეთი ამ აღრესით უნდა დაიბარონ: ВЪ Типографіи. ВЪ редакціи газеты „Дроба“.

ტელეგრაფები

ბრძოლის ველიდან

სტამბოლი, 28 ივლისს. ოსმან-ფაშას ტელეგრამმა მოვიდა აქ, რომელიც გვაცნობებს, რომ ლოგჩასთან კიდევ მოხდა ბრძოლა და რუსები დავამარცხეთო. რუსების მხრით 300 კაცი მოკლული და 700-მდინ დაჭრილიო.

ბუსარმსტი, 28 ივლისს. აქ ხმა არის,

ვითომც რუსებმა გააკეთეს ახალი ხიდი ოლტენიტან ღუნაიზე და ტურტუკაისკენ მიდიანო. თუ ეს მართლა, რაზე რადთან დაბანაკებულ ოსმალებს შიში აქვს.

ლონდონი, 29 ივლისს. ლორდ ბიკონს-ფილდმა სთქვა საზოგადოებათა პალატაში რომ აღმოსავლეთის საქმეებზე ბაასი ამ ჟამად ჩვენთვის სასარგებლო არ არის. როცა ეს გამანადგურებელი ომი დაიწყო, ინგლისის მმართველობამ ნათლად გამოაცხადა მაშინ თავის პოლიტიკა და ყველას შეატყობინა, რომ ამ ბრძოლაში ის არ გაერევა (ნეიტრალულ მდგომარეობას დაიჭერს), მხოლოდ იმ პირობით, რომ ბრიტანიის ინტერესებს არავითარი ზიანი არ მიეცეს. შემდეგ მმართველობამ შეატყობინა რუსეთს თავის ჰაზრი ბრიტანიის ინტერესების შესახებ. რუსეთის პასუხი იყო მფობრული და მშვიდობიანობის აღთქმელი. ინგლისს ეჭვი არა აქვს, რომ რუსეთი ბეჯითად შეასრულებს აღნიშნულს პირობებს, რომლის დაცვა ინგლისის პოლიტიკას შეადგენს.

ოქის აზვები

აზიის ბრძოლის ველიდან

რუსულ გაზეთში დაბეჭდილია შემდეგი დეპეშა 23 ივლისს შურუქ-ღარიდან მიღებული:

„მუხთარ-ფაშა აგზაენის უკან, შარსში, რაც მძიმე სამხედრო იარაღებში ჰქონდა თავის ბანაკში, რადგან განზრახვა აქვს, რომ წინ გამოიწიოს რუსეთის სამხედროარსაკენ. ჯერ-ჯერობით კი ორივე მოწინააღმდეგე ჯარი იმავე ალაგას არიან დაბანაკებული, საცა აღრე იყენენ.“

ამავე გაზეთებში და ამავე რიცხვიდან დაბეჭდილი ტელეგრამმა გვაცნობებს, ვითომც მუხთარ-ფაშასა და იმის ჯარში მყოფს ინგლისის სამხედრო აგენტს—ლენერალ ტემპბელს შუა რაღაც უკმაყოფილება მამხდარიყოს და ამის გამოც აგენტი არზრუმში წასულიყოს.

ვენის გაზეთს „Presse“-ში დაბეჭდილია ტელეგრამმა რომელიც ამ გაზეთის რედაქციას 23 ივლისს მიუვიდა თფილისიდან და რომელიც გვაცნობებს, რომ რადგან მუხთარ-ფაშას არმიას სურსათი

ფელტონი

სომხებზე

მაგრამ ძუტული ის ენით კი არა!

სომხები და „სომხის საქმე“, მკითხველო, ამ ჟამად „მოდნათ“ შემოვიდა შალაქში. მისაც არ შეხვდები, ვინც უნდა იყოს—სომეხი თუ ქართველი, ურია თუ ფრანგი, ყველა სომეხზე და სომეხების რაღაც ფაცა-ფუტზე ლაპარაკობს.

მაგრამ რაში მდგომარეობს ეს ფაცა-ფუტი, კარგა დაჟინებით და დაკვირვებით რომ იკითხო, ღმერთმანი ვერც თავათ სომეხი გეტყვის, ვერც ურია, ვერც ფრანგი და ქართველი „ვრაცუა“ ხომ სულ ვერაუერს გეტყვის და ვერა!

მართის სიტყვით, სომხობა და „სომ-

ხის საქმე“ „მოდნათ“ კი შეიქნა ამ ჩვენს შალაქში და რაც გინდათ, ისა სთქვით.

ჰო და „მოდნათ“ რომ შეიქნა, იმიტომაც გვინდა ეს კვირის ფელტონიც სომხებს ვუძღვნათ...

ღღეს ჩამივარდა ხელში სრულიად რუსეთის სატახტო ქალაქის ერთი გაზეთი „ბარჯის უწყებები“, რომლიდანაც სომხებზე ზოგიერთი არა-სანუგეშო ცნობები უნდა ამოვკრიფო. მს ცნობები ესლა ჩანან ასე არა-სანუგეშოთ, როდესაც ჩვენ სომხებს უ. ძუტულის სიტყვებით ვიცნობთ, თორემ წინეთ რომ ყოფილიყო, ბევრათ არ შეესწუხებოდით.

ზემოხსენებული გაზეთის 16 ივლისის მე-170 ნომერში დაბეჭდილია ფელტონი, რომლის სათაურიც ქართულად

დაახლოვებით, ასე უნდა გადმოიციეს: „ხალხია გროვა“ („Муравейники народов“).

მა მეორე სტატიაა და ის მარტო სომხებისათვის უძღვნია უცნობს ავტორს.

ჩვენ არ შეგვიძლია სრულიად გარდმოვთარგმნოთ ეს ფელტონი განსაკუთრებით იმის ის ადგილები სადაც სომხების ძველს ისტორიაზე და მათ შთამომავლობაზედაა ლაპარაკი. მხოლოდ ამ უკანასკნელის შესახებ ე. ი. სომხების შთამომავლობაზე გადმოვიღებთ ორიოდ სიტყვას, სადაც ავტორი ამბობს, რომ

„საზოგადოთ სომხები თავის ისტორიულ წინაპრებად რაცხამენ: ურიებს, ასირიელებს, მიდიელებს, ინდოელებს, ბოლგარებს, კი დევ (ასეა დედანში)

შემოაკლდა, ამის გამო ეს არმია ჯერ-ჯერობით წინ ვერ წაიწევს რუსეთის სამხედროსკენაო.

სტამბოლიდამ მიღებული და რუსულს გახეთქებში დაბეჭდილი დეპეშა გვაცნობებს, ვითომც რუსის ჯარის და მუნთარ-ფაშის ერთმანეთთან შეტაკებას ყოველ დღე მოვლიან. რუსებს ახალი ჯარი მოუყიდათ და, უეჭველია, რომ ახლა ესენი წინ გამოიწევენ ისევ შარსისაკენაო.

სტამბოლიდამვე იწერებინან, მცირე აზრის ბრძოლის ველიდამ ამბავი მოვიდაო, რომ რაკი არტანთან გაჩერებულს რუსებს ახალი ჯარი მოემატათ, ამის იქვე დაწყეს სამხედრო მოქმედება წინ წამოაწიეს და პენიაკი დაიჭირეს.

მხროლის ბრძოლის ველიდამ

რაც დღემინ პლენასთან ბრძოლის თაობაზე ამბები იბეჭდებოდა ჩვენს გაზეთში თითქმის სუყველა რუსული გაზეთებიდამ იყო ამოკრებილი; ახლა ისიც ვნახოთ თვითონ ოსმალები და უცხო ქვეყნის გაზეთები რას ამბობენ ამ შეტაკებაზე:

„ჰოლიჰის აგენტობაში დაბეჭდილია, სხვათა შორის, ოსმან-ფაშის შემდეგი ტელეგრამა, რომელიც ამას პლენადამ სტამბოლში გაუყვანია და სტამბოლიდამ ამ გაზეთს მიუღია:

„რუსებს ჰყვანდათ ექვსი დივიზია, თითო დივიზიაში 10,000 კაცი იყო. ბრძოლა 18 დაიწყო და მეორე დღეს ხელმეორეთ დაკვეცნენ რუსები. რამდენიმე ჯერ იერიშით მოადგა პლენას და იმის

გარშემო გამაგრებულ ალაგებს რუსის ჯარი, მაგრამ ყოველთვის საშინლად დამარცხებული უკან მიდიოდა, რადგან ვერ უძლებდა ჩვენ ტყვიასა და ყუმბარებს. უკანასკნელი 8,000 კაცი დაეხოცა რუსებს ამ ორი დღის განმავლობაში პლენასთან და ორი ამდელი დაჭრილები არიან. ჩვენის მხრით ამის მეოთხედიც არ არის ზარალი, რადგან ჩვენი ჯარები გამაგრებულ და დაფარულ ალაგადამ ეომებოდნენ.“

თითქმის ამ სიტყვებითვე აცნობებს ოსმალთს უცხო ქვეყნებში მყოფს ელჩებს გარეშე საქმეთა მინისტრი და თან უმატებს, რომ, პლენასთან შეტაკების დროს, ჩვენის მხრით ოსმან-ფაშის სულ 70,000 კაცი ჯარი ჰყვანდა და რუსებს კი 60,000 ქვევითა ჯარი ჰყვანდა და სამი პოლკიც ცხანოსანო.

სტამბოლში გამოცხადებულია შემდეგი ოფიციალური ტელეგრამა 19 ივლისს:

„ხმა არი, რომ სულეიმან-ფაშისა და რეუფ-ფაშის ჯარები შეერთებულან, სამის მხრით დასცემიან რუსებს მნიშავრისთან, დაუმარცხებიათ ისინი და ეს ქალაქი დაუჭერიათ.“

ნემეცურს გაზეთს „Tagblatt“-ში იწერებინან, რომ ოსმალთს ჯარი ბოლგარიაში ყველგან წინ მიდისო და საზოგადოა ამ უკანასკნელ დროს ოსმალოებს იმედი მიეცათო, რომ ბოლოს-დაბოლოს აქაც, როგორც მცირე აზრში გამარჯვება იმათ დარჩება.

იგივე გაზეთი გვაცნობებს, რომ სილისტრიის ციხის კამენდანტს გამოუცხადებია მცხოვრებლებისათვის, რომ რადგან შესაძლებელიაო, რომ, დღეს არა-ხვალ

მოადგენ რუსების ჯარები ჩვენს ქალაქს და გარს შემოერტყმებინან, ამის გამო უმჯობესი იქნება, ამ ქალაქიდამ განვიდეთო. მაგრამ მცხოვრებლებს გამოუცხადებიათ, რომ ჩვენ ყველანი, ვისაც თოფის ალება შეგვიძლიან, ქალაქიდამ ფებს არ მოვიცვლით და სხვა სალდათებთან ერთად ვიომებთ რუსების წინააღმდეგაო.

ახალ მთავარ სარდალს ოსმალთს ლუნაის არმიისას მეჭმედ-პლი-ფაშას, ამ თანამდებობის მიღებისათნავე, შემდეგი პროკლამაციით მიუძართავს თავის არმიისათვის:

„მტერმა ხონტქრის შუაგულ ქვეყანაში შემოდგა ფეხი, და ახლა საქმე იმაშია, რომ ეს მტერი გავნდენოთ ჩვენი მიწიდამ. ორში ერთი მოგველის ჩვენი ან მტერს უნდა ამოუთხაროთ საფლაფი აქ, ამ ქვეყანაში, რომელიც იმან აიკლო, რომელიც მორწყო უმანკო სისხლით და ან ჩვენ ყველანი უნდა ჩავეწვეთ ამ საფლაფში.

„იპრობოთ იმ მხნეობით, რომლითაც თქვენ, ოსმალთს მეომარო, ისტორიაში გაოჩენილი ხართ.

„მე მაქვს ხონტქრისაგან მონიჭებული უფლება, წაგიყვანოთ თქვენ მტერზე, საცა საჭროთ დავინახავ. მე მაქვს უფლება ღირსეულად დავაჯილდოვო თითოეული თქვენგანი მხნეებისა და სიმარჯვისათვის, დავაჯილდოვო ყველა, ვინც რიგინათ აასრულებს თავის წმინდა მოვალეობის სულთანისა და სამშობლოს წინაშე; მაგრამ ამასთანავე ის უფლებაც მაქვს, რომ სასტრკად დავსაჯო ყველა თქვენგანი, რომელიც ამ განსაცდელის ქამს სისუსტესა და სიმხთაღეს გამოიჩენს.“

„მბრძოლოთ ჩვენი სამშობლოსა და სარწმუნოების დასაცველად.“

ურიებს და აღანებს...

ამ ჩამოთვლილ ხალხებში ყველა შეიძლება სომხების წინაპრებათ ითვლებოდნენ, გარდა ურიებისა... როგორც გინდათ თქვით, უფალო ავტორო, და ურიებს სომხების წინაპრებათ ვერ დავასახელებთ. ათასი ისტორია, რომ გარდამომიშალო, მაინც ვერ დაგიჯერებ მავას... ძარგი, მე რო დაგიჯერო, რომელიმე სომეხი კი დაგიჯერებს, რომ უთხრა — „ებრაელთა ტომის“ შვილი ხარ-თქო? მართის სიტყვით დავებსნათ ამ სომხები ა შთამამავლობას და ამოვიღოთ იმ ფელტონიდამ ის ადგილი, რომელიც საზოგადო სომხების ხასიათს და ეხლანდელს მათს მდგომარეობას შეეხება.

„მამარტოებულნი სარწმუნოებით, განცალკევებულნი პოლიტიკურად, ცხოვრების მხრით და მოშორებულნი მთელს დანარჩენს კაცობრიობას თავის ყოველ

დღიურს ინტერესებში — სოხები ძრიელ მაგრად და მჭიდროთ ეკიდებიან რუსეთს, როგორც ძლიერს პირადითი და ქონებითი შეუხებლობით. ამ გვარად მჩმიძინი და ამის სიმდიდრე-რუსეთშია; აგრეთვე მონასტრებიც რომლიდამაც მონაზონების 4, მაშინ როდესაც ერთი სპარსეთშია და ოსმალეთში ხომ სულ მოსპობილია.

„თუ ასე დიდს იმედს ამყარებენ რუსეთზე სომხები, ეს მხოლოდ იმიტომ, რომ უნდათ თავიანთი არსებობა უშიშრათ გაატარონ; სომხების თანხების ასპარეზი კი ოსმალეთია.

„რუსეთში სომხები იმ ხალხებს ეკუთვნიან რომელნიც „დროთა ვითარებიათა“ ჯერ-ჯერობით კიდევ სარგებლობენ სხვადასხვა წარჩინებაებით: მაგ. საყოველთაო სამხედრო სამსახურს ისინი (გარდა ჩრდილოეთ ძავეკაზის სომხებისა) არ

ექვემდებარებიან, ყოველ გვარ სახელმწიფო გარდასახანდს, შედარებით სხვებთან ძრიელ ცოტას იხდიან და სამოქალაქო ცხოვრების დაწყობილობაზე მათი განვლენა ბევრის მხრით უფრო მავნებელია ვინემ მარგებელი; ყალბი მანეთები (ასიგნაცები) თუ ვისმეს შემოქონდა და შემოაქვს რუსეთში, ეს მხოლოდ სომხებს ინგლისის საბეჭდავებიდამ (ეს ნამეტათა!)

„შინეგრსიტეტის და საზოგადოთ განათლების მისაღები საშუალებების უქონლობამ, ოსმალეთის იმპერიაში, სრულეობით ვერ გამოიწვია სომხები და მათი შეძლება ამ განათლების სახსარის დასარსებლათ მთელს ხალხზე ერთად, შეიძლება კაცმა სთქვას — წერა-კითხვის მცოდნე არ არისო და სასულიერო წოდება ხომ სრულიად უსწავლეო და გაუხსნეელი ჰყავსთ.

„საზოგადოთ რომ ესთქვათ, მთელს

გაზეთს „Голос“-ს მოსვლია ვენიღამ 27 ივლისს გამგზავნილი დეპეშა, რომელიც გვაცნობებს, რომ ღუნაის რუსის არმიის მთავარ სარდალმა დამარცხა ოსმალოები პლენასთან და თვითონ ეს ქალაქი დაიჭირაო.

ბუნარესტელი კორრესპონდენტი ვენის გაზეთის „Presse“-ის იწერება, რომ სამჯერ მიადგა რუსის ცინე-ქალაქის რუსიუის ასაღებათა, ამ თვის 11-ს, 12-ს და 15-საო; მაგრამ სამივეჯერ დამარცხებული იყვნენ ოსმალოებისაგან და უკან დაბრუნდნენო.

მსვე კორრესპონდენტი გვაცნობებს, რომ როგორც კი პლენას აიღებენ რუსები, იმჟამსვე აქეთკენ—რუსიუისა და შუმლისაკენ დიდძალ ჯარს გამოგზავნიან, გარს-შემოარტყმენ ამ ცინე-ქალაქებს და, თუ იერიშით არა, შიმშილით მაინც დაიმორჩილებენ იქ დაყენებულ ოსმალოებსაო.

შრანცუზული გაზეთის „Timps“-ის ენეელი კორრესპონდენტი ამბობს, რომ ამ დღეებში მე ვნახე აქ ახლად მოსული მიტჰნად-ფაშა და სხვა-და-სხვა პოლიტიკურ საქმეებზე ველაპარაკე იმასაო. სხვათა შორის იმან მითხრაო, რომ სტამბოლში დაბრუნების ნება იმას ჯერ არ მოსვლია და არც სულთანს დაუბარებდნენ ჯერო; როგორც ზოგიერთს გაზეთებში შეცდომით სწერენო.

„მე მგონიაო, სტქვა მიტჰნადმა, რომ აქ შენაში, ავსტრიის მმართველობასთან და ინგლისში უფრო მომეტებული სარგებლის მოტანა შეიძლება ჩემი ქვენი-თვის, ვინემ სტამბოლშიო. ჩემი აზრით

მორიგებაზე ლაპარაკი ჯერ ერთობ აღრეა; და კიდევ რომ შეიქნეს ამაზე სჯა, ყველა დარწმუნებული უნდა იყოს, ხელმწიფე (სულთან), ავსტრიისა და ინგლისის დაუკითხავათ, მორიგების პირობას არ შეკრავს რუსეთთან.“

სმირნის ლენერალ-ლუბერნატორს უკნობებია ოსმალოს მთავრობისათვის, რომ 25,000 კაცი ახლად მაკრებილი ჯარი მზათა მყავსო და თქვენ განკარგულებას მოველიო, რომ საცა მიბრძანებთ, იქ გავგზავნო ბრძოლის ველზედაო.

საქართველო

„დროებას“ კორრესპონდენსია

რაჭა, 25 ივლისს. ამ დალოცვილს და ჩვენს გამაცნოველებელს განათლებას როგორღაც ვერ სცოდნია კარგი ტარება! ზოგიერთს ქვეყნებში ორივე ფენებით იორღათ დაიარება, ზოგან კი ცალი ფენიც არსად შეუდგამს, როგორც მაგ. ჩვენი რაჭის უეზდის დაბა ონის ქალაქში და მის ახლო-მახლო სოფლებში: შუგრაში, ბლოლაში, ჭიორაში, ღებში და სხვ.

მიკვირს—თუ რისთვის ვახდა ბუნებისაგან მოძულებულია ეს ჩვენი რაჭა! თუმცა ჩვენშიაც კი იზოუბიან ნასწავლი ხალხნი, მაგრამ ნასწავლნი მამა-პაპურ წესზედ.

ზახლავთ აგრეთვე ჩვენს სატახტო ქალაქს ონში ძველებური ორ-კლასიანი სასწავლებელი ძველებურის გემოვნების ზედამხედველით, რომელსაც „მას ჟამსა შინა“ გაუთავებია სასულიერო სემინა-

რით და სოფ. შენდისის ნახვით შეიღგინა?

ამის შემდეგ უფ. ავტორი ლაპარაკობს სხვა-და-სხვა ქვეყნებში და ქალაქებში მცხოვრებთ სომხების ტიპების განსხვავებაზე. ზოგიერთ ტიპებს ხელოვნურათ ასწერს, რომ სომხები ერთობ მამაცნი, შემძლე და მიწის მუშაკნი გამოჰყავს.

„სომხების პოლიტიკურს „იდეალებზე“ რაღა გვეთქმის? ხალხის ისტორია მჯერა-მეტყველურათ ამბობს მათს ეხლანდელს პოლიტიკურს იდეალებზე...“

„მართლებს ჰყავთ სახალხო პოეტი შოთა რუსთველი, მუსულმანებს—საადი, შირდუსი და უკვდავი ლიტერატურა—ხოჯა ნესრედინი. სომხებს სახალხო პოეტი არა ჰყავთ. თუმცა ვიღაც მღიშეს კი უწოდებენ თავის სახალხო პოეტათ, მაგრამ ხალხი მას სრულიად ვერ იცნობს.

რია და ისიც მართო სადმართო ბიბლიის რაკრაკში; ნოეს დროსდელი ბლალოხინი, რომელსაც არა გავგებარა, გარდა ნოეს კიდობნის აღწერისა და თავის პრინოდის მღვდლების ჯიბის საქმისა...“

ამნაირი ჭირი ამას წინათაც სუფევდა ჩვენს ონში და საზოგადოთ მთელს რაჭაში. მეგონა თუ აქამდინ ამათაც ელისებოდათ სამკურნალო საბანელში ყურყუმალაობა და ახალი განათლების გემოს ხილვა; მაგრამ საუბედუროთ, შევცდი.

თავის ფიქრით სცდილობდა მაზრის უფროსი ეჩვენებინა თავის მაზრელებსათვის განათლების სარკე; მაგრამ ველარც ამან მოახერხა, რადგანაც ჯერ თვითონაც არ უნახავს და ამნაირი მეცადინობით წესიერების მაგივრად უწესობა დააფუძნა. იქ, სადაც ამ ჟამად უეზდის სასამართლოა გამართული, იმის ქვემო ეტაჟში იყვნენ გამართულნი მშვენიერი ღუქნები მისგან დამტკიცებულინი; მაგრამ, რადგანაც მწერლებს სხვა-და-სხვა სასმელების სურვილის გამო საქმეზე გული აღარ მისდიოდათ, ამისთვის დაითხოვეს მიკიტნები და მათ მაგივრად მისცეს ნება ვაჭრობისა ყასპებს და ახლა აქ დამპალი ღემის სუნნი განუწყვეტლად ტრიალებს.

მხლა გავანებოთ ონს თავი და შეუდგეთ ზემო-მოხსენებული სოფლების აღწერას. მის არ მოგვხსენებათ, ბატონო სოფ. შუგრა, ვის არ გისეირნიათ ზაფხულობით იმის მშვენიერ შემკობილ ადგილებში?

ადგილობრივი მიცხარეობა ამა სოფლისა მეტად მოსაწონია ყველა რაჭის

მეროპაში არ არის ისეთი ფანატკური (ფრანგები) და დახშული ხალხი, როგორიც დღევანდელი სომხები არიან. სხვა ტომის ხალხს არ შეიძლება ქალი მიათხოვონ, ან სახლში სიძეთ შემოიყვანონ.

„მათს შინაურულს, ყოველ დღიურს ცხოვრებაში კაცი ვერ შენიშნავს რამე ისეთს ნიშანს, რომ სტქვას—ამ ხალხს კარგი მომავლისა და ზნეობითი განახლების იმედი უნდა ჰქონდესო.“

წარმოიდგინე, უ. ავტორო, რომ უფ. ძუტულის სულ იმის წანაღმდეგს ლაპარაკობს, რასაც თქვენ მოგვითხრობთ. მაგალითად ის ამბობს, რომ ძაკასიის ხალხებში „მომავალი მხოლოდ სომხებს ეკუთვნისო.“ რომელ ერთს დაუჯეროთ: თქვენ თუ ძუტულის, რომელმაც სომხების ვინაობაზე და მათს მომავალზე ჰაზრი, ორიოდ ქალაქელი ეგზემპლია-

„ჭიკანების (სომხების) ლიტერატურა უმთავრესად სასულიეროა.—“ საერო სამოქალაქო წიგნებს და თხზულებებს სომხები პატივს არა სცემენ. „სომხის ოჯახი, შინაურობა წარმოადგენს გაუვალს „ბნელს ტყეს“, რომელშიაც შრისტეს საწმუნოებას და ცივილიზაციას თიოქმის ვერა გაუჩივებიათრა...“

ჩვენ იმედი ბეაქვს, რომ ამ უცნობი ავტორის სომხებზედ ამ გვარი ჩვენება უ. ძუტულის ჩვენებით დავარღვიოთ..

„დროება“ — შუთაისში

ისყიდება სვიმონ ჩომახიძესთან, ბუბერნის ტიპოგრაფიაში, ბულვარის პირდაპირ.

ერთი ნომრის ფასი — შაჰრი
გაზეთი მიიღება შუთაისში საღამოს 8 საათზე იმავე დღეს, რა დღესაც თფილისში გამოდის.

სოფლებზე, მხოლოდ მცხოვრებლები კი... უცხო ქვეყნელი რომ ვინმე მოვიდეს აქ, დარწმუნებული ვარ, რომ ძნელად გამოიცილებს მამაკაცს დედაკაცისაგან. როგორც მამაკაცებს აცვიათ ჩოხა-ქალაქები, ისე დედაკაცებს; განირჩევიან დედაკაცები მხოლოდ მით, რომ მათ ახურავს თავზე გრძელი პირკლის ლეჩაქები ირგვლივ ფოჩით შემოკრებული და ყელზე აქვთ ჩამოკიდებული ყოველგვარი კაკილა (მძივი).

ქოველი ადამიანი შრომისათვის ღირსია ქებისა; მაგრამ რაღაც არ უხდება დედა-კაცს და ნამეტნავად პატარაძალს ზურგზე გულის მოკიდება, მკა-ლეწვა და სხვა ამ გვარი მუშაობა(?). მართალია, არ არის წესი, რომ მამულის-შვილმა თავისი მემამულენი გაიცილოს; მაგრამ რა ექნა! ვერ დავეწვიე ამ პატივცემულ ანდაზას: „მოყვარეს პირში უძრახე, მტერს პირს უქანა“.

რაიცა შეეხება სხვა სოფლებს: ზღოლას, შიორს და ლებს, ამათზე ლაპარაკი არა ღირს. თითოეულ კაცს ამა სოფლებისას უნდა ჰყვანდეს თითო განსაკუთრებული ორატორი, რომ განათლების გემოს გააცნონ.

ნარკვი

იგივე უ. ტუტული, რომლის ჰაზრი სომხებზე ამას წინათ გავაცანით ჩვენს მკითხველებს, ერთს თავის „Times“-ში დიბეჭდილ კორესპონდენციში ასე აფიჭვრს ჩვენს ქალაქს თფილისს:

„ახირებული ქალაქია! მინც აქაურ სხვა-და-სხვა ტომის ხალხის ლაპარაკს გაიგონებს, ბაბილონი წარმოუდგება თვალ-წინ, და ვინც შეხედავს აქაურობას, ათას გვაროვანი ყვავილების წალკატი.“

„ქალაქი იწყება აქლემების მაენით, შემდეგ პარიჟული ბულვარია და თავდება ნემცების საძებო მალაზიებით. აქ დადიან რუსის ფაქტონებით, ვაჭრობენ სომხურად, ქალებს ეკურაურებიან ქართულად, ბანაობენ სპარსულად და თუ ვინმე შემოგხვდა ღამე და ხან დღისით და გითხრა: „ან მოგკლავ და ან შენი ქესა მომეცო!“ დარწმუნებული უნდა იყვეთ, რომ ეს თათრულად იქნება ნათქვამი.“

მოვიყვანოთ კიდევ ერთი საინტერესო ადგილიც ამავე უფ. ტუტულის კორესპონდენციიდან: „ღენერალმა (ლორის-მელიქოვმა) მომიხმო და ჩვენ დიდხანს ვიმასლაათეთ სხვა-და-სხვა საგნებზე. სხვათა შორის, იმან მითხრა შემდეგი სიტყვები, როცა სომხების მოძრაობაზედ ჩამოარდა ლაპარაკი:

„—მე თქვენ გარწმუნებთ, რომ ის მოძრაობა და ლეღვა, რომელსაც თფილისის სომხებს მიაწერენ, სულ ფარსევლური, ყალბი (factive) ლეღვაა.“

„მე უთხარი ღენერალს—თუ რამდენათ განარჯულონი უნდა იყვნენ სომხები, რომ მთავარ-სარდლობა ტავკასიის არმიისა იმათ თანამემამულეს ერგო. იმან ჩაიცინა და მითხრა:

„—მე კარგათ ვხედავ ამ სომხებ. მაგრამ სომხეთს კი არა. მერწმუნეთ რომ მე კარგათ ვცნობ იმ ქვეყანას, საცა ჩვენა ვართ ამ ჟამად: ეს ქვეყანა ნამდვილი მოზაიკა არის სხვა-და-სხვა ტომის, ენისა და სარწმუნოების ხალხებისა.“

ბრილის, ჭრენკაჭურტს, მინცსა და ტასელს შუა (ზერმანიაში) მწის ქვეშ გაუყვანიათ ტელეგრაფი, რომლის სიგრძე, როგორც ამბობენ, 400 ვერსია თურმე.

განცხადებანი

ისუილება „ცისპრის“ ნომრები 1857 წლიდან უკანასკნელ წლამდისინ. მხოლოდ ზოგი წლისა სრულად არ არის. შასი სრული წლის ნომრებისა ექვსი

ბაზი და თითო ნომერისა ორი შაური. მსურველს შეუძლია მიმართოს მელიქი-შვილის სტამბაში. **გ. ი. მელიქი-შვილი** (3-1)

სრული კანონი მახტანგ მეფისა, ბიორგი მეფისა, ძათალიკოზისა, აღბულასი-ბერძმული, სომხური და ურიული (მოსესი). ლურჯ ქალაღზე დაწერილი, სუფუათ, და ყდაში არის შეკრული. **შასის გაგება შეიძლება მელიქი-შვილის სტამბაში.**

„კეკეთი“

სარძეო სარდაფს „კეკეთი“, ყოველ დღე ისყიდება: კარაქი, ნაღები, მცენარეული, ცხივილი, ყველი, უღუღარი და ცდულებული რძე და მაწონი.—

ამ ზაფხულს მსურველთა მოჯორშიაც შეუძლიანთ მოითხოვონ ყველაფერი ის, რაც აქ, ქალაქის სარდაფში, ისყიდება, მხოლოდ საჭიროა, რომ დაინიკებმა წინ და წინ გამოუცხადონ სარძეო სარდაფს თავის სურვილი, რომ დაინიშნულ დროს სახლზე მიუვიდესთ.

სარძეო სარდაფი „კეკეთი“ იმყოფება: სასახლის ქუჩაზე, მუზეუმის პირდაპირ, შაბუროვის სახლებში, სადაც უწინ ივანოვის ბიბლიოთეკა იყო.

მისაც ეჭირება კაცი, რომელმანც იცის ბუხლალტერიის ანგარიში, კანტორის გამგეობა ანუ ვისაც უნდა საანგარიშო ანუ სხვა რაიმე საქმის გამგებელი, შეუძლიან მიმართოს „ღროების“ რედაქციაში.

პრისიაჟნის კომერენი რიმაკი-კოკსაკოვი
კისრულობს სამეფების წარმოებას, არაუმის დაწმარას და აძლევს დარიზმასა.
საღდათის ბაზარი, ლიუტერანთ საყდრის სახლი.

რკ. ბზა.	დილა.	სალამ.	II კ.	III კ.	ტელეგრაფი	მ. კაპ	ბირჟა	მან. კაპ	მაზანდა	მან. კაპ.
თფილისი	9 21	5 18			მ.ცი სიტყვა თფილისიდან:		პეტერბურგი, 27 ივლისს		თფილისი, 30 ივლისს	
მცხეთა	10 11	6 27	68	38	მუთისს, შოთს	1	მრთი ანეთი ღირს:		შქვ. თეთ. ბანჯისა, ფთ.	1 20
ბორი	11 58	9 43	2 40	1 23	ბორს, ღუშეთს, სიღნაღს	50	ლონდონში 24 ჰენსი.	78	შქვილი წითელი.	1
საშური	1 29	11 57	3 92	2 18	როსტოვს, მდებსა, მოსკოვს	2	პარიჟში 262 სანტიმი.	81	ქერი ფუთი.	70
სურამი	1 44		4 42	2 46	პეტერბურგს, მარშავს	2	მსკონტი (სარგებლისფასი)	71	ბაშბა მრევისა, ფუთი	7
ქვირილა	5 49		5 81	3 23	მსმალეთში, შვეიცარიაში	3	ბანკის ბილეთი 5%	94	— ამერიკისა, ფუთი.	8 50
რიონი	6 47		6 75	3 75	იტალიაში და საფრანგეთში.	3 50	მოგებინი (პირველისესხი)	207	ბაპენტილი ბაშბა ფთ.	7 80
სამტრედია	7 41		7 73	4 29	ინგლისში	3 75	მოგებინი (მეორე სესხი)	207 50	მატყლი თუშური ფთ.	6
ახ.-სენაკი			8 57	4 76	უოშბა		ბარაოს ფურცლები:		— მარაქამისა ფთ.	3 80
შოთი	9 40		9 75	5 42	ა) თფილისიდან: საშლდვარ გარეთ, მუთისის, რუსეთს—ყოველ დღე კვირას გ.რდა. შუგდ. ორშ. და სამშ.		თფილ. სააზნ. ბანკისა.		პბრეშუმი ნუხური სტ.	2 20
უოთი	9 13				მ.შურ.—პარასკ. და ორშ. ძახეთს—სამშ. და შაბ. ბ) მუთისიდან:		ხერსონის ბანკის (5%)	83	ქონი, ფუთი.	5 50
ახ.-სენაკი			1 18	66	თფილისისა და შოთისაკენ—ყოველ დღე, კვირას გარდა. მ.შურგეთს—ორშ. და პარასკ.		მოსკოვის (5%)	90 50	ქონის სათელი ფუთი.	6 20
სამტრედია	11 16		2 6	1 14	წიგნის გაგზავნა რუსეთში და სამშლდვარ გარეთ:		აქციები:		სტეარინის სათელი, ფ.	12
რიონი	12 13		3 4	1 69	ლია წიგნის	4	მდებსის საეჭურო ბანკის	158	ხორცი ძროხისა, ლიტ.	54
ქვირილა	1 18	ლაშე	3 98	2 21	დაბეჭდილის (სამი მისხალი)	8	შოთი-თფილ. რკინ. გზის		— ცხვისა, ლიტრა.	54
სურამი	5 12	1 10	5 33	2 96			შავი ზღვის ცეცხ. გემების	465	სპირტი, გრადუსი	12
საშური	5 39	1 37	5 84	3 24			ძაგუახის და მერკურის.	203	შაქარი, ბროც. ფუთი	7 80
ბორი	7 5	4 8	7 36	4 9			პირგ. საზღვევ. საზოგ.	7 35 50	— ფხენილი ფუთი	7 50
მცხეთა	8 50	6 59	9 8 5	4			პეტერბ. საზღვევ. საზ.	2 35 50	შავა გრგვალი, ფუთი	25
თფილისი	9 31	7 56	9 7 5	4 2			მოსკოვის საზღვევ. საზ.	2 68	წეთი ქუნჯუთისა ფუთ.	9